

Korte studies in Mattheüs (137)

De Bergrede (42)

De verzen 22 tot en met 24 van hoofdstuk 6 staan ook nog in het teken van het schatten verzamelen in de verzen 19 en 20. Dat lijkt duidelijk uit het laatste deel van vers 24.

‘U kunt niet God dienen en de mammon.’ (Mat. 6:24).

Mammon is de verpersoonlijking van de aardse schatten en rijkdommen. In feite herhaalt de Heere hier dat schatten verzamelen op de aarde niet samen kan gaan met schatten verzamelen in de hemel.

De Heere noemt als eerste twee ogen en daarna twee heren.

‘De lamp van het lichaam is het oog; als dan uw oog oprecht is, zal heel uw lichaam verlicht zijn; maar als uw oog kwaadaardig is, zal heel uw lichaam duister zijn. Als het licht dat in u is, duisternis is, hoe groot is dan de duisternis zelf.’ (Mat. 6:22, 23).

Het woord vertaald met ‘oprecht’ is *haplous* en betekent ‘eenvoudig’. Een eenvoudig oog is een oog dat maar op één ding gericht is en dat is op het goede, de schatten in de hemel. Het tegenovergestelde is een boos oog, dat alleen maar voor duisternis zorgt. Het is het oog dat zich bezig houdt met de schatten van de aarde. Door het oog wordt de mens verlicht. Het is niet onverschillig waar onze ogen zich op richten en waar al onze aandacht naar uit gaat.

Het tweede gedeelte gaat over het dienen van twee heren.

‘Niemand kan twee heren dienen, want of hij zal de een haten en de ander liefhebben, of hij zal zich aan de een hechten en de ander minachten. U kunt niet God dienen en de mammon.’ (Mat. 6:24).

Deze zelfde woorden zijn de les die de Heere geeft na de gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester (Lukas 16:1-13). Deze gelijkenis is wat lastig uit te leggen omdat het erop lijkt dat de Heere Jezus het gedrag van de onrechtvaardige rentmeester goedkeurt.

Deze rentmeester wist dat hij zijn baan ging verliezen en besloot daarop de schulden van de schuldenaars te verlagen, zodat hij bij hen in een goed blaadje zou komen en als hij dan straks misschien gebrek zou lijden hij in elk geval nog vrienden zou hebben onder hen die hij op deze onrechtvaardige manier bevoordeelde.

De goedkeuring van de Heere over dit gedrag lijkt bevat te liggen in de woorden van vers 9.

‘En Ik zeg u: Maak uzelf vrienden met behulp van de onrechtvaardige mammon, opdat zij u, als u gebrek lijdt, zullen ontvangen in de eeuwige tenten.’ (Luk. 16:9).

Het kan niet zo zijn dat de Heere het gedrag van de rentmeester serieus aanbeveelt. Dus we moeten de tekst op een andere manier lezen. De eerste mogelijkheid is dat de Heere dit als een retorische vraag stelt:

‘En zeg Ik u dat u uzelf vrienden maakt met behulp van de onrechtvaardige mammon?’

Het ondubbelzinnige antwoord op deze vraag is: nee, natuurlijk niet. Natuurlijk zegt de Heere dit niet.

Een andere mogelijkheid is om de woorden van deze tekst gewoon te laten staan zoals ze in onze vertalingen staan en in onze verbeelding de omstandigheden zien waaronder ze worden uitgesproken. Bedenk dat de Heere in het gezelschap van tenminste twee groepen was. De Farizeeën en de discipelen. De gelijkenissen van het verloren schaap, de verloren penning en de verloren zoon worden rechtstreeks aan de Farizeeën gericht die onder elkaar aan het morren geslagen waren omdat Hij zondaars ontving en met hen at (Luk. 15:2). Als Hij dan de gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester begint te vertellen – dat ging waarschijnlijk in één moeite door – wendde Hij Zich tot de discipelen die er kennelijk ook bijstonden. Dus Hij draait zich als het ware en begint de discipelen toe te spreken. Als Hij de gelijkenis dan heeft uitgesproken inclusief vers 8 waarin de heer van de rentmeester hem prees voor zijn verstandige gedrag, draait de Heere Zich weer terug tot de Farizeeën en brengt de toepassing direct aan hun hart.

‘En ik zeg u [Farizeeën]: Maak uzelf vrienden met behulp van de onrechtvaardige mammon.’

Dat we de uitleg in elk geval in deze richting moeten zoeken, blijkt ook uit vers 14.

‘En al deze dingen hoorden ook de Farizeeën die geldzuchtig waren.’ (Luk. 16:16).

Hiermee zijn we dan ook weer terug bij de les van de Bergrede. Het oog van deze Farizeeën was niet eenvoudig, niet enkel en alleen gericht op de schatten in de hemelen. Zij waren geldzuchtig, met een boos oog gericht op geldelijk gewin over de rug van anderen heen.

‘Niemand kan twee heren dienen.’ Dat geldt niet alleen voor de hoorders van de Bergrede. Dat geldt ook ons.